

**LIETUVOS BANKO
FINANSŲ RINKOS PRIEŽIŪROS TARNYBOS
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

SPRENDIMAS

DĖL X. X. IR AAS „BTA BALTIC INSURANCE COMPANY“ GINČO NAGRINĖJIMO

[Data] Nr. [Nr.]

Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir AAS „BTA Baltic Insurance Company“, veikiančios per filialą Lietuvoje, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2020 m. spalio 13 d. įvyko eismo įvykis: vilkiko MAN (valst. Nr. *(duomenys neskelbtini)*) priekabai ZASLAW (valst. Nr. *(duomenys neskelbtini)*) nuslydus į priešpriešinę eismo juostą, automobilį TOYOTA COROLLA VERSO (valst. Nr. *(duomenys neskelbtini)*) valdęs pareiškėjas buvo priverstas nukreipti automobilį į griovį. Per eismo įvykį buvo apgadintas pareiškėjo automobilio priekinis buferis, priekinis dešinės pusės ratas ir priekinis dešinės pusės sparnas. Už eismo įvykio sukėlimą buvo atsakingas vilkiko MAN valdytojas, todėl pareiškėjas kreipėsi į vilkiko valdytojų civilinę atsakomybę transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartimi apdraudusį draudiką dėl draudimo išmokos.

Tą pačią dieną UAB „AUTOVISATOS SERVISAS“ remonto dirbtuvėse buvo atlikta pareiškėjo automobilio apžiūra, apgaditimai užfiksuoti nuotraukose, šios buvo perduotos draudikui, o UAB „ROMTESA“ atliko pareiškėjo automobilio pakabos geometrijos patikrą, kurios kaina su PVM – 15 Eur.

2020 m. spalio 14 d. draudikas, naudodamasis kompiuterine programa „SilverDat myClaim“ atliko pareiškėjo automobilio remonto sąnaudų skaičiavimus ir nustatė, kad bendra pareiškėjo automobilio remonto kaina siektų 1 838,10 Eur, o įvertinus keičiamų automobilių detalių nusidėvėjimą, remonto išlaidos sudarytų 1 021,51 Eur.

2020 m. spalio 15 d. pareiškėjas draudikui pateikė UAB „ROMTESA“ atliktos patikros rezultatų duomenis.

2020 m. lapkričio 5 d. pranešimu draudikas informavo pareiškėją apie priimtą sprendimą išmokėti 1 021,15 Eur draudimo išmoką, atlyginančią pareiškėjo turtui (automobiliui) padarytą žalą.

2020 m. gruodžio 29 d. pareiškėjas pateikė draudikui pretenziją dėl draudiko priimto sprendimo ir nurodė su juo nesutinkąs dėl to, kad: 1) nebuvo padengtos 15 Eur geometrijos patikros išlaidos; 2) automobilio remontui reikalingų detalių kainos buvo koreguotos net 67 proc. nusidėvėjimo koeficientu, nors tai, pareiškėjo vertinimu, prieštarauja Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikai; 3) vienam naujam parkavimo jutikliui sumontuoti ant naujo priekinio buferio buvo nustatyta nepagrįstai maža 9,2 Eur kaina už 24 min. darbo laiką.

Pasisakydamas dėl geometrijos patikros išlaidų kompensavimo išmokant draudimo išmoką, pareiškėjas nurodė, kad į UAB „ROMTESA“ nuvykti rekomendavo draudiko partnerė, automobilių remonto dirbtuves valdanti UAB „AUTOVISATOS SERVISAS“, jos atstovas paaiškino, kad patikros išlaidas padengs draudikas. Patikra buvo atlikta ir už ją išrašyta 15 Eur PVM sąskaita faktūra. Ši informacija buvo perduota draudikui, tačiau draudimo išmoka, padengianti šias išlaidas, nebuvo išmokėta.

Teikdamas argumentus dėl, jo vertinimu, nepagrįstai didelio nusidėvėjimo lygio taikymo, pareiškėjas nurodė, kad dalies detalių kainoms buvo taikytas 67 proc. nusidėvėjimas, dalies – tik 30 proc., ir tokia draudiko pozicija neatitinka Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. liepos 5 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-240-1075/2019 pateiktų išaiškinimų. Anot pareiškėjo,

minėtoje nutartyje teismas išaiškino, kad Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2000 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr. 120 ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2000 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. 101 patvirtinta Kelių transporto priemonių vertės nustatymo tvarka bei Kelių transporto priemonių vertinimo instrukcija (toliau – Transporto priemonių vertinimo instrukcija) nėra teisės aktai, kurie reguliuotų standartizuotą žalą, padarytos eismo įvykiu dėl sugadintos transporto priemonės, dydį. Kasacinis teismas, anot pareiškėjo, taip pat išaiškino, kad asmeniui padaryta žala, kiek tai objektyviai įmanoma, turi būti nustatyta ne standartizuotu, o individualiu būdu. Žala dėl turto sugadinimo turi apimti išlaidas dėl tokių detalių ir dalių, kurios leistų naudoti transporto priemonę pagal jos paskirtį atitinkant techninius reikalavimus, kaip ji buvo naudojama iki įvykio, todėl naujų dalių ar detalių naudojimas siekiant suremontuoti transporto priemonę atitiks visiško nuostolių atlyginimo principą, nes nukentėjęs asmuo bus gražintas į tą pačią padėtį, kurioje buvo iki įvykio.

Pretenzijoje nurodyta, kad draudikas nepagrįstai nesivadovauja kasacinės instancijos teismo išaiškinimais ir taiko standartizuotą bei nepateisinamai didelį 67 proc. nusidėvėjimo koeficientą. Tai, pareiškėjo skaičiavimais, reiškia, kad draudikas yra linkęs padengti tik apie ketvirtadalį remontui reikalingų detalių kainos, o tai nesuderinama su kasacinės instancijos teismo išaiškinimais ir visiško nuostolių kompensavimo principu. Pareiškėjo nuomone, nagrinėjamu atveju turėtų būti taikomas protingumo, teisingumo ir sąžiningumo kriterijus atitinkantis 30 proc. nusidėvėjimo koeficientas, tokį pats draudikas taikė daliai detalių, todėl draudikas turėtų išmokėti papildomą 447,77 Eur (810,83 Eur – 363,06 Eur) draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal išskaitų skirtumą (67 proc. išskaitą sudaro 810,83 Eur, o 30 proc. išskaitą – 363,06 Eur visos dalių, kurioms draudikas nusprendė taikyti 67 proc. nusidėvėjimą, kainos).

Grįsdamas teiginius dėl nepagrįstai mažos parkavimo jutiklių remonto darbų kainos, pareiškėjas nurodė, kad draudiko parengtoje sąmatoje numatytas vieno pažeisto parkavimo jutiklio keitimas nauju ir trijų senų parkavimo jutiklių permontavimas iš seno į naują priekinį buferį, tačiau pareiškėjas nesutinka su tuo, kad tokie darbai objektyviai gali būti atlikti per 24 min. už 9,2 Eur. Pareiškėjo teigimu, atsižvelgiant į sąmatoje nurodytą darbų įkainį – 23 Eur per valandą, ir tai, kad tokiems darbams atlikti reikėtų apie 3,5 val. (po 0,5 val. trims seniems parkavimo jutikliams išmontuoti iš seno buferio ir po 0,5 val. visiems keturiems jutikliams sumontuoti į naujajį), draudikas turėtų išmokėti papildomą 71,30 Eur draudimo išmoką (23 Eur x 3,5 val. – 9,20 Eur). Iš viso pareiškėjas prašė išmokėti papildomą 534,07 Eur draudimo išmoką (15 Eur už geometrijos patikrą, 447,77 Eur už nepagrįstai didelį nusidėvėjimą ir 71,30 Eur už parkavimo jutiklių keitimą).

2021 m. sausio 12 d. atsakyme į pareiškėjo pretenziją draudikas nurodė esąs įsitikinęs, kad žalos dydis buvo įvertintas ir draudimo išmoka apskaičiuota teisingai, todėl sprendimas nebus keičiamas. Draudikas teigė, kad ratų geometrijos patikros ir ratų suvedimo darbų išlaidos buvo įtrauktos į draudiko sudarytą sąmatą, o parkavimo jutiklių remonto darbų trukmė buvo nustatyta pagal automobilių TOYOTA gamintojo nustatytus laiko normatyvus, todėl kitokios laiko normos draudikui nėra žinomos ar vertinamos.

Pasisakydamas dėl pareiškėjo teiginių, kad buvo taikytas 67 proc. dydžio standartizuotas nusidėvėjimas, draudikas paaiškino, kad nusidėvėjimas taikomas atsižvelgiant į eismo įvykio metu apgadinto automobilio pagaminimo metus bei variklio darbinį tūrį, taip pat į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos administravimo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių (toliau – Taisyklės) 15 punktą. Draudikas nurodė, kad pareiškėjo minima kasacinio teismo praktika buvo taikyta įvairaus pobūdžio bylose, todėl neprivalo būti taikoma nagrinėjamu atveju. Draudiko vertinimu, prašymas taikyti 30 proc. nusidėvėjimo koeficientą sugadintoms dalims nebuvo tinkamai pagrįstas, nes nebuvo pateiktų jokių tokių nusidėvėjimo koeficientą pagrindžiančių dokumentų.

Pareiškėjas su draudiko atsakyme nurodytais argumentais nesutiko ir kreipėsi į Lietuvos banką su prašymu išnagrinėti tarp šalių kilusį ginčą. Pareiškėjas pakartojai draudikui teiktoje pretenzijoje nurodytus argumentus, taip pat nurodė papildomus argumentus, jo vertinimu, pagrindžiančius draudikui keliamą reikalavimą.

Pareiškėjas teigė, kad draudikas nepagrįstai atsisakė išmokėti 15 Eur geometrijos patikros išlaidas atlyginančią draudimo išmoką, nes geometrijos patikra ir ratų suvedimo darbai buvo įtraukti į draudiko sudarytą sąmatą. Kreipimesi nurodyta, kad į draudiko sąmatą buvo įtraukti pareiškėjo neginčijami geometrijos patikros ir ratų suvedimo darbai, įkainoti 34,50 Eur, vykdytini po kitų sąmatoje nurodytų remonto darbų. Šiuo atveju pareiškėjas prašė atlyginti išlaidas už patikrą, kuri buvo reikalinga tam, kad būtų išsamiau įvertinti dėl eismo įvykio atsiradę automobilio pažeidimai.

Pasisakydamas dėl draudiko sprendimo atsisakyti pakeisti keičiamų dalių nusidėvėjimo koeficientą, pareiškėjas nurodė nesutinkantis nei su tokio sprendimo esme, nei su jo motyvais. Pareiškėjo teigimu, nei Taisyklių 15 punkte, nei jokiame kitame Taisyklių punkte nėra nurodyta, kad šiuo atveju turėjo būti taikomas net 67 proc. nusidėvėjimo koeficientas. Taip pat pareiškėjas nesutiko su draudiko teigimu, jog nėra pagrindo vadovautis pareiškėjo minėta kasacinio teismo nutartimi. Anot pareiškėjo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis, kaip teigė pats draudikas, taikyta įvairiose bylose, todėl yra žinoma pačiam draudikui ir turėtų būti taikoma kilusio ginčo kontekste. Pareiškėjo teigimu, 30 proc. nusidėvėjimą kai kurioms dalims draudikas taikė vienašališkai, ne šalių susitarimu ar kitaip siekdamas kompromisinio sprendimo, ir būtent toks koeficientas iš tikrųjų atitinka protingumo, teisingumo ir sąžiningumo kriterijus bei turėjo būti pritaikytas visoms dalims, kuriomis bus keičiamos apgadintosios.

Nesutikdamas su draudiko teiginiais dėl parkavimo jutiklių remonto kainos, pareiškėjas nurodė, kad draudiko teiginiai dėl sąmatoje nurodytos gamintojo pateiktos darbų trukmės yra deklaratyvūs ir nepagrįsti jokiais objektyviais duomenimis. Pareiškėjo nuomone, sąmatoje nurodytos mažiausios galimos trims parkavimo jutikliams išmontuoti ir keturiems sumontuoti skirtos laiko sąnaudos (po 0,1 val. arba 6 min.) neatitinka protingumo ir teisingumo kriterijų.

Remdamasis pirmiau išdėstytais motyvais, pareiškėjas prašė Lietuvos banko rekomenduoti draudikui išmokėti papildomą 534,07 Eur draudimo išmoką (15 Eur už geometrijos patikrą, 447,77 Eur už nepagrįstai didelį nusidėvėjimą ir 71,30 Eur už parkavimo jutiklių keitimą).

Lietuvos banke buvo gautas draudiko atsiliepimas į pareiškėjo kreipimąsi, kuriame draudikas nurodė skundžiamą sprendimą dėl draudimo išmokos laiką teisingu ir jo nekeisiant. Anot draudiko, geometrijos ir suvedimo darbai buvo įtraukti į draudiko parengtą sąmatą, jiems numatyta 34 Eur suma, todėl nėra pagrindo kelis kartus atlyginti tokiems pat darbams reikalingų išlaidų.

Draudikas taip pat paaiškino 67 proc. nusidėvėjimą naujoms dalims, reikalingoms remontui atlikti, taikęs atsižvelgdamas į automobilio pagaminimo metus, variklio darbinį tūrį, taip pat vadovaudamasis Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro (toliau – Biuras) tarybos 2015 m. birželio 25 d. protokolu Nr. 116 patvirtintos Žalos nustatymo instrukcijos dėl eismo įvykio metu sugadintų kelių transporto priemonių (toliau – Žalos nustatymo instrukcija) 56.3 papunktyje nustatyta III grupės dalių nusidėvėjimo apskaičiavimo tvarka. III grupės dalimis laikomos dalys, kurias paveikia natūralus nusidėvėjimas ir aplinkos poveikis proporcingai transporto priemonės ridai ir senumui (pvz., matomi salono ir bagažinės elementai, visos kėbulo ir išorinės apdailos dalys, apšvietimo ir šviesos signalizacijos prietaisai, ne salone ir ne bagažinėje įrengti funkciniai elementai, priekinis stiklas, hidraulinės ir pneumatinės pavarų elementai, reduktoriai, važiuoklės elementai, variklis ir kt.), 30 proc. nusidėvėjimą lemputėms draudikas nurodė taikęs atsižvelgdamas į pareiškėjo pateiktą informaciją, kad jos buvo pakeistos prieš vienus ar keletą metų.

Pasisakydamas dėl parkavimo jutiklių remonto darbų kainos, draudikas paaiškino, kad nurodytų darbų kaina apskaičiuota naudojantis Lietuvos Respublikos finansų ir Lietuvos Respublikos susisiekimo ministrų bei Lietuvos Respublikos draudikų biuro pripažįstama kompiuterine programa „SilverDAT myClaim“ – pagal gamintojo pateikiamą informaciją apie remonto darbų laiko sąnaudas buvo įvertintas darbams atlikti reikalingas laikas ir darbų kaina. Pareiškėjo reikalavimas atlyginti išlaidas už parkavimo jutiklių montavimą, draudiko vertinimu, nėra pagrįstas nei gamintojo rekomendacija, nei kitais įrodymais.

Galiausiai, draudikas nurodė papildomai kreipėsis į automobilio apžiūrą atlikusią UAB „AUTOVISATOS SERVISAS“ dėl remonto galimybės už sąmatoje nurodytą kainą ir gavo atsakymą, jog už sąmatoje nurodytą sumą (be PVM) minėtos bendrovės automobilių remonto dirbtuvėse būtų atliktas automobilio remontas.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Įvertinus ginčo šalių paaiškinimus ir juos pagrindžiančius duomenis nustatyta, kad šalių ginčas kilo dėl draudimo išmokos, atlyginančios 2020 m. spalio 13 d. eismo įvykio metu

pareiškėjo turtui (automobiliui) padarytą žalą, dydžio.

Dėl apgadintoms automobilio dalių nusidėvėjimo

Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomasis draudimas reguliuojamas Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCPDĮ) ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų (Taisyklių ir kt.) nuostatomis. TPVCPDĮ 2 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad draudžiamasis eismo įvykis – eismo įvykis, kuriam įvykus pagal šį įstatymą turi būti išmokama draudimo išmoka, kuri 2 straipsnio 2 dalyje apibrėžiama kaip draudiko ar Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro mokama nukentėjusiam trečiajam asmeniui pinigų suma arba kita sutarta išmokos mokėjimo forma, skirta žalai asmeniui, turtui ir (ar) neturtinei žalai atlyginti.

Pagal TPVCPDĮ 2 straipsnio 5 dalį, eismo įvykio žala laikoma per eismo įvykį padaryta žala nukentėjusio trečiojo asmens turtui, nukentėjusiam trečiajam asmeniui ir (ar) neturtinė žala arba žala, kuri atsirado vėliau kaip eismo įvykio padarinys, o pagal 2 straipsnio 23 dalį, žala nukentėjusio asmens turtui – nukentėjusio trečiojo asmens turtui padaryta žala, kurios dydis nustatomas įstatymų nustatyta tvarka. Taisyklių 6 punkte įtvirtinta, kad per eismo įvykį padarytos žalos dydis ir nukentėjusiems tretiesiems asmenims mokėtinos draudimo išmokos dydis nustatomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, TPVCPDĮ, kitų teisės aktų nuostatomis ir atsižvelgiant į eismo įvykio dalyvių kaltės laipsnį dėl eismo įvykio, draudimo įmonės, apdraudusios atsakingo už padarytą žalą asmens civilinę atsakomybę, ar Biuro įgaliotų asmenų (paskirtų ekspertų) ataskaitas ar išvadas dėl žalos, nukentėjusio trečiojo asmens, apdraustojo pateiktus dokumentus dėl žalos, eismo įvykio aplinkybių ir eismo įvykio dalyvių atsakomybės, kitų šiose Taisyklėse nurodytų asmenų pateiktus dokumentus, leidžiančius nustatyti eismo įvykio aplinkybes ir padarytos žalos dydį.

Šiame kontekste svarbu pažymėti, kad, atsižvelgiant į transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarčių kompensacinę paskirtį ir nuostolių draudimo sutartyse, prie kurių priskiriamos minėtos sutartys, įgyvendinamą Civilinio kodekso 6.251 straipsnyje įtvirtintą visiško nuostolių atlyginimo principą, žalos atlyginimu turi būti siekiama gražinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį. Teisingas žalos atlyginimas reiškia tai, kad, sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo, turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustačius mažesnę už tikruosius nuostolius žalą, lieka iš dalies neapgintos nukentėjusio asmens teisės. Kai nustatytas žalos dydis viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja skolininko sąskaita (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015*).

TPVCPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta žalos dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, o TPVCPDĮ 17 straipsnyje nurodytais atvejais – Biuras, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. Ši nuostata iš esmės pakartota ir Taisyklių 13 punkte, kuriame taip pat nustatyta, kad žalos dydis gali būti apskaičiuojamas vadovaujantis įmonės, kurioje remontuojamas sugadintas turtas, pateiktais šio turto remonto išlaidų skaičiavimais ir (ar) atsižvelgiant į įmonės, kuri turi teisę remontuoti sugadintą turtą, pateiktus šio turto remonto išlaidų skaičiavimus ar remonto išlaidų pagrindimo dokumentus, taip pat į nukentėjusio trečiojo asmens pateiktus žalos dydį įrodančius dokumentus.

Pagal Taisyklių 15 punktą, žalos dėl turto sugadinimo, kai jį remontuoti ekonomiškai tikslinga, atlyginimo dydis nustatomas pagal turėtas remonto išlaidas, būtinas atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Jeigu nukentėjęs trečiasis asmuo turto neremontuoja, atlyginamos apskaičiuotos būtinos turto remonto išlaidos (be PVM) atkurti sugadintą turtą ar jo detalių ir (ar) dalių rinkos vertę iki eismo įvykio. Būtinas remonto išlaidas sudaro remonto darbų, dažymo darbų ir keičiamų dalių vertė (nuvertinant dalis dėl nusidėvėjimo), dažymo medžiagų vertė ir papildomos išlaidos (transportavimo, saugojimo, techninės ekspertizės ir kitos išlaidos). Būtinos remonto išlaidos apskaičiuojamos pagal vidutinius darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius, atitinkančius technologijos lygį, vadovaujantis rekomenduojamais laiko normatyvais.

Taisyklių 14 ir 15 punktuose yra įtvirtinti du skirtingi draudimo išmokos mokėjimo pagrindai ir skirtinga draudimo išmokos apskaičiavimo tvarka. Taisyklių 14 punkte nustatyta atveju draudimo išmoka mokama už sunaikintą turtą (kai jo būtinosios remonto išlaidos lygios arba didesnės nei 75 proc. apgadinto turto vertės iki eismo įvykio) ir jos dydis apskaičiuojamas pagal sunaikinto turto rinkos (iki eismo įvykio) ir likutinės verčių skirtumą. Taisyklių 15 punkte

nustatyta draudimo išmokos apskaičiavimo tvarka, kai laikoma, kad turto remontas yra ekonomiškai tikslingas. Tokiu atveju mokama draudimo išmoka siejama su būtinosiomis išlaidomis, reikalingomis turto atkūrimui (remontui) į prieš eismo įvykį buvusią būklę. Pastarosios apskaičiuojamos pagal vidutinius darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius. Esant Taisyklių 15 punkte nustatytam draudimo išmokos mokėjimo pagrindui ir nukentėjusiam trečiajam asmeniui pasirinkus gauti draudimo išmoką pinigais, iš būtinųjų remonto išlaidų atskaitomas ir PVM.

Nagrinėjamu atveju draudikas draudimo išmoką apskaičiavo ir išmokėjo vadovaudamasis Taisyklių 15 punktu, nes, draudiko skaičiavimais, automobilio remontas buvo ekonomiškai tikslingas. Tokio draudiko sprendimo pareiškėjas neginčijo, tačiau jis nesutiko su draudiko pritaikytu nusidėvėjimo keičiamoms automobilis dalims koeficientu ir automobilio priekinio buferio parkavimo jutiklių keitimui numatytų darbų trukme ir kaina.

Atsižvelgiant į šalių ginčo pobūdį, pirmiausia pažymėtina, kad TPVCAPDĮ nereglamentuoja automobilių nusidėvėjimo lygio nustatymo tvarkos. Apie nusidėvėjimo taikymą užsimenama tik Taisyklių, reglamentuojančių žalos dydžio nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo tvarką, 15 punkte, pagal kurį, apskaičiuojant būtinąsias turto remonto išlaidas, atsižvelgtina į keičiamų dalių vertę, nuvertinant dalis dėl nusidėvėjimo. Taigi, pagrindiniuose transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimą reglamentuojančiuose teisės aktuose yra nustatyta draudiko teisė ir pareiga atsižvelgti į dalių nusidėvėjimą, tačiau nėra nustatytos konkrečios nusidėvėjimo vertinimo tvarkos. Dėl šios priežasties žalų administravimo praktikoje draudimo bendrovės automobilio dalių nusidėvėjimą vertina vadovaudamosi kitais automobilių vertinimą reglamentuojančiais teisės aktais bei teismų praktika.

Atkreiptinas dėmesys, kad nuo 2020 m. rugsėjo 22 d. įsigaliojo dviejų ministrų – susisiekimo ir finansų – 2020 m. rugsėjo 21 d. pasirašytas įsakymas, kuriuo pripažintas netekusiu galios Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2000 m. balandžio 17 d. / 2000 m. balandžio 14 d. įsakymas Nr. 120 / Nr. 101 „Dėl Kelių transporto priemonių vertės nustatymo tvarkos ir Kelių transporto priemonių vertinimo instrukcijos patvirtinimo“. Panaikintu įsakymu buvo patvirtinta šiuo metu jau nebegaliojanti Transporto priemonių vertinimo instrukcija. Draudikai, apskaičiuodami sugadinto automobilio remonto išlaidas (įskaitant detalių keitimo išlaidas), paprastai vadovaudavosi anksčiau galiojusiu teisės aktu, kuris šiuo metu pakeistas ir įvykio metu negaliojo. Todėl draudikas nurodė vadovavęsis Biuro tarybos patvirtinta Žalos nustatymo instrukcija. Lietuvos banko nuomone, administruojant žalą minėta Instrukcija galėjo būti naudojama kaip dokumentas, pagal kuriame įtvirtintas metodikas gali būti įvertintas automobilio dalių nusidėvėjimas.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pareiškėjo automobilis eismo įvykio metu buvo 14 metų amžiaus, ir dėl to šalys nesiginčijo. Pagal Žalos nustatymo instrukcijos 3 lentelę, III grupės dalims, prie kurių priskirtinos draudiko parengtoje sąmatoje nurodytos dalys su pritaikytu 67 proc. nusidėvėjimu, kai automobilis yra 14 metų amžiaus, taikoma būtina 67 proc. nusidėvėjimo norma. Pažymėtina, kad analogiškas III grupės dalių nuvertinimo dydis nurodytas ir anksčiau galiojusioje Transporto priemonių vertinimo instrukcijos 3 lentelėje. Taigi, draudikas nusidėvėjimo dydį III grupės dalims iš esmės nustatė vadovaudamasis Žalos nustatymo instrukcijos 3 lentelėje nurodytomis normomis.

Pareiškėjas, nesutikdamas su tokiu draudiko vertinimu, vadovavosi kasacinio teismo išaiškinimu, jog sugadintos transporto priemonės keistinių dalių ir detalių nuvertėjimo dėl eksploatavimo taikymas, jo dydis nustatomas kiekvienoje konkrečioje byloje, o ne taikomas standartizuotu būdu ar automatiškai (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. liepos 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-240-1075/2019*). Minėtoje nutartyje kasacinis teismas taip pat nurodė, jog tam tikrų transporto priemonių dalių ar detalių nusidėvėjimui gali turėti įtakos ne tik transporto priemonės senumas, bet ir rida. Nustatant žalos dydį konkrečioje byloje, pavyzdžiui, gali paaiškėti, kad keičiamos tam tikros dalys ar detalės sugadintoje transporto priemonėje prieš pat eismo įvykį buvo pakeistos naujomis arba aplinkybė, kad rinkoje nėra tokių pat ar panašių dėvėtų dalių ar detalių, kad po remonto transporto priemonė atitiktų techninius aktyvios ir pasyvios saugos reikalavimus, arba jų įsigijimas būtų pernelyg apsunkintas, kas objektyviai lemtų būtinumą siekiant suremontuoti transporto priemonę naudoti naujas dalis ar detales. Remdamasis minėta nutartimi, pareiškėjas prašė koreguoti III kategorijos dalių nuvertinimo dydį ir sumažinti jį iki 30 proc., tačiau Lietuvos bankas nagrinėjamu atveju nenustatė pagrindo tokį pareiškėjo reikalavimą laikyti pagrįstu.

Visų pirma pažymėtina, kad kasacinio teismo nutartyje teigiama, kad Transporto

priemonių vertinimo instrukcija nėra tas teisės aktas, kuris reguliuotų standartizuotą žalos, padarytos eismo įvykiu dėl sugadintos transporto priemonės, dydį, tačiau ši nutartis nepaneigia minėtos, šiuo metu jau nebegaliojančios instrukcijos reikšmingumo vertinant automobiliams padarytos žalos dydį ir neuždraudė draudikams pasitelkti minėtame dokumente ar Žalos nustatymo instrukcijoje įtvirtintų automobiliams padarytos žalos, įskaitant detalių nusidėvėjimo normas, vertinimo standartų. Lietuvos banko vertinimu, minėta kasacinio teismo nutartis įpareigoja draudimo bendroves nukrypti nuo standartizuoto žalos dydžio vertinimo, kai tam yra pakankamas pagrindas, o ne visais atvejais be išimties, pavyzdžiui, nesant duomenų, patvirtinančių, kad apgadintos automobilio detalės buvo neseniai pakeistos ar nusidėvėjusios mažiau, nei įprasta.

Nagrinėjamoje byloje pareiškėjas nepateikė jokių duomenų, kuriais remiantis būtų galima abejoti Žalos nustatymo instrukcijoje nurodytos 14 metų automobilio III grupės dalių nuvertinimo normos atitiktimi realiam apgadintų automobilio dalių nusidėvėjimui. Byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad apgadintos keistinos dalys buvo neseniai pakeistos ar mažiau nusidėvėjusios dėl reto automobilio eksploatavimo, mažesnės ridos, atlikto remonto ar kt. Pareiškėjas taip pat prašė taikyti 30 proc. nusidėvėjimą daugeliui keičiamų dalių, teigdamas, kad kai kurioms dalims pats draudikas taikė tik 30 proc. nusidėvėjimą, tačiau iš bylos duomenų matyti, kad 30 proc. nusidėvėjimo koeficientą draudikas pritaikė tik rūko žibinto lemputėms ir, kaip nurodė draudikas, dėl to, jog pareiškėjas teigė, kad lemputės buvo neseniai pakeistos. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad, pagal Žalos nustatymo instrukciją, net ir 8 metų amžiaus automobilių III grupės dalių nusidėvėjimas vertinamas taikant 31 proc. normą, t. y. didesnę, nei pareiškėjas prašo taikyti 14 metų amžiaus automobiliui.

Atsižvelgdamas į bylos duomenų visumą ir į rungimosi principo esmę (šalys turi įrodyti aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų ar atsikirtimų pagrindu), Lietuvos bankas neturi pagrindo tenkinti pareiškėjo reikalavimo sumažinti nusidėvėjimo normą ar rekomenduoti draudikui nukrypti nuo Žalos nustatymo instrukcijoje įtvirtintos nusidėvėjimo normos taikymo, jeigu nėra duomenų, kuriais vadovaujantis būtų galima daryti išvadas, kad nusidėvėjimas yra mažesnis nei įprastas apgadintų dalių nusidėvėjimas. Vis dėlto, jeigu pareiškėjas pateiktų tokius duomenis, draudikas turėtų juos įvertinti ir, nustatęs tam pagrindą, koreguoti atitinkamų apgadintų dalių nusidėvėjimo normų dydį.

Dėl priekinio buferio parkavimo jutiklių remonto darbų laiko sąnaudų ir kainos

Vertinant pareiškėjo reikalavimą išmokėti papildomą draudimo išmoką dėl to, kad į draudiko parengtą sąmatą įtrauktos per mažos priekinio buferio parkavimo jutiklių keitimo laiko (atitinkamai ir kainos) sąnaudos, pažymėtina, kad pareiškėjas, nesutikdamas su draudiko skaičiavimais, nepateikė jokių duomenų (automobilio remonto dirbtuvių paaiškinimų, pasiūlymų ar kt.), kuriais remiantis būtų galima teigti, kad draudiko parengtoje sąmatoje numatytų darbų realiai neužtektų tam, kad būtų pakeisti priekinio buferio parkavimo jutikliai.

Draudikas savo ruožtu papildomai paaiškino, kad „SilverDAT“ sistemoje, apskaičiuojant remonto išlaidas, darbai vertinami kompleksiskai, o ne pavieniui. Kai kurie tarpusavyje susiję darbai galutinėje sąmatoje gali būti įvertinti skirtingai: gali būti numatytas skirtingas jų atlikimo laikas, jeigu jie bus arba nebus susiję su kitais tuo pačiu metu atliekamais darbais. Taigi, draudiko teigimu, tų pačių darbų laikas, jeigu atliekami kiti susiję darbai, gali būti trumpesnis, nei tuo atveju, kai kiti susiję darbai nėra vykdomi. Draudikas taip pat teigė, kad nagrinėjamu atveju gamintojo pateikti duomenys, susiję su parkavimo jutiklių keitimu, sąmatoje nebuvo koreguoti rankiniu būdu ir yra nurodyti tokie, kokius pateikė sistema.

Vadovaudamasis bylos duomenimis, taip pat atsižvelgdamas į tai, kad „DAT“ kompiuterinė programa praktikoje pripažįstama kaip viena iš transporto priemonių dalių kainų ir remonto laiko normų vertinimo priemonių (Audito, apskaitos turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2020 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. V1-118 patvirtinto Koeficientų apgadintoms kelių transporto priemonėms taikymo tvarkos aprašo 15, 24 ir 26 punktai, taip pat 34.1 papunktis, Žalos nustatymo instrukcijos 33 punktas, 51.1 ir 52.1 papunkčiai), Lietuvos bankas neturi pagrindo pagrįstais laikyti pareiškėjo argumentų, kad buvo netinkamai apskaičiuota parkavimo jutiklių keitimo darbų trukmė ir kaina.

Be to, draudikas pateikė automobilio apžiūrą atlikusios UAB „AUTOVISATOS SERVISAS“ el. laišką, kuriuo automobilių remonto dirbtuves valdanti bendrovė patvirtino, jog už draudiko parengtoje remonto sąmatoje nurodytą sumą visiškai suremontuotų pareiškėjo automobilį, o tai tik patvirtina draudiko poziciją, jog sąmatoje numatytas darbų laikas ir kaina atitinka realią

rinkos padėti.

Dėl 15 Eur automobilio ratų geometrijos patikros išlaidų

Lietuvos bankas taip pat neturi pagrindo sutikti su pareiškėjo teiginiais, jog draudiko apskaičiuota draudimo išmoka neapima išlaidų už automobilio ratų geometrijos patikrą, kainavusią 15 Eur, ir todėl draudikas turi išmokėti papildomą šias išlaidas atlyginančią draudimo išmoka.

Visų pirma pažymėtina, kad ratų geometrijos patikra ir ratų suvedimo darbai yra įtraukti į draudiko parengtą pareiškėjo automobilio remonto sąmatą. Nurodyta darbų vertė – 34,50 Eur. Taigi ratų geometrijos patikros ir ratų suvedimo darbų vertė apima pareiškėjo jau patirtas geometrijos patikros išlaidas.

Lietuvos bankas, atsižvelgęs į pareiškėjo teiginius, kad automobilio ratų geometrijos patikra ir suvedimas būtų reikalingi ir remonto metu, paprašė draudiko papildomai paaiškinti, kokių pagrindų šis atsisakė atlyginti 15 Eur siekiančias automobilio geometrijos patikros išlaidas. Draudikas paaiškino, kad iš geometrijos patikros rezultatų matosi, kad priekinėje pakaboje, kuri galėjo būti pažeista eismo įvykio metu, nenustatyta jokių defektų, jos reguliavimas nėra reikalingas, nustatyti parametrai atitinka gamyklinius reikalavimus. Draudikas taip pat paaiškino, kad iš rezultatų matosi, kad galinės pakabos parametrai nevisiškai atitinka gamyklinius reikalavimus, tačiau galinės pakabos nuokrypiai nuo normų nėra eismo įvykio, už kurio metu padarytą žalą mokama draudimo išmoka, pasekmė, nes automobilio galinė dalis įvykio metu nebuvo apgadinta.

Šiems teiginiais pagrįsti draudikas papildomai pateikė spalvotą geometrijos patikros rezultatų dokumento kopiją ir paaiškino, kad geometrijos patikrą atliekančių bendrovių įranga yra suprogramuota pagal automobilių gamintojų reikalavimus. Jeigu patikros rezultatai rodo pakabos pažeidimus ar nukrypimus nuo normos, tai rezultatuose normų neatitinkantys rodikliai žymimi raudona spalva, o atitinkantys – žalia. Pareiškėjo pateiktame geometrijos patikros rezultatų dokumente visi priekinių ratų geometrijos parametrai pažymėti žaliai ir atitinka gamintojo nustatytas normas, todėl pakartotinės patikros ar papildomo reguliavimo atlikti nereikia ir papildomos išlaidos, susijusios su automobilio priekinių ratų geometrijos patikra, remonto metu nebūtų patirtos.

Nepaisydamas to, Lietuvos bankas pažymi, kad faktinio remonto metu (jeigu toks bus atliekamas) nustačius papildomų apgadinimų, sąlygojančių poreikį pakartotinai tikrinti ratų geometriją ar koreguoti automobilio priekinės ašies ratų suvedimą, draudikas turėtų pareigą papildomai įvertinti tokių išlaidų ryšį su draudžiamuoju įvykiu ir, jeigu toks būtų nustatytas, spręsti dėl papildomos draudimo išmokos mokėjimo.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Arūnas Raišutis